

Hús-vér történetek

Tallér Edinával és Szvoren Edinával Gaborják Ádám beszélget

Sok szeretettel üdvözlöm Tallér Edinát és Szvoren Edinát. Mindkettőtöknek tavaly jelent meg az első prózakötete. Tallér Edinának A húsevő, Szvoren Edinának pedig Pertu címmel. Korábban mindketten más-más területeken mozogtatok. Szvoren Edina az írás mellett zenével foglalkozik, Tallér Edina pedig a média különböző területein dolgozott. Próbáljuk meg körüljárni az alapokat. Hogy is kerültetek tehát az írás közelébe?

Szvoren Edina: Sokat olvastam, ez nálam majdnem egyidős a zenéléssel, pontosabban a zenehallgatással és az ezzel való nyúglódással. Az írás ugyan nem ment soha, de már tizenéves koromtól az volt az olvasással összefüggő fixa ideám, hogy nekem valamiért írnom kell. Nem tudom, mire alapoztam, de nem sikerült egyik írásom sem. A fixa idea mégsem múlt el.

Ha ennyire foglalkoztatott, akkor hogyhogy ennyi ideig váratott magára?

SZE: Erre nem nagyon tudok válaszolni. Azt szoktam gondolni, hogy a regény túlságosan átmosott ahhoz, hogy megtaláljam azt, ami bennem nagyon nem regény. Szóval, hogy nem sok közöm van a regény lélegzetű dolgokhoz, és mivel olvasóként ezt szerettem, ez foglalkoztatott, ezért mindig innen indultam, és nem sikerült soha semmilyen írásomnak a végére jutni.

Tallér Edina: Én szakmámat tekintve újságíró vagyok, úgyhogy addig, amíg normális munkáim voltak, nem hiányzott az írás, merthogy az mindig volt, ugyan nem szépírás, de ott is lehetett jó cikkeket írni. Később elkezdtem tévézni, és akkor is normális munkáim voltak, és akkor sem hiányzott. Aztán lett egy munkám, telefonos játékokat vezettem hét évig a tévében, ez is normális munka volt, mert ragyogóan el tudtam belőle tartani a családomat. Viszont egy idő után nem tudtam, mi hiányzik, csak azt tudtam, hogy másfajta emberek közé szeretnék járni, mielőtt még berohad az agyam meg a lelkem. Közben szinte leszoktam az olvasásról,

három-négy könyvet olvastam el évente, tehát éreztem magamban egyfajta leépülést. Akkor egy internetes hirdetésen rátaláltam a Magyar Íróakadémia-ra. Ott Németh Gábor egyszer arról tartott előadást, hogy van olyan periódusa egy írónak, amikor nemíró író, és akkor nekem ez beugrott, hogy akkor én egy nemíró író vagyok, s talán el kellene kezdeni.

Korábban azért voltak próbálkozások?

TE: Igen, de azok nagyon régen voltak, amikor fiatal voltam, olyan huszonéves koromban.

Az asztalfióknak születtek azért szövegek?

TE: Nekem nem. Megjelentek a szövegeim különböző lapokban, de nem érdekelt, hogy hol. A család egy része Amerikában lakik, így az *Amerikai Népszavában* például, meg mivel kiskunhalasi vagyok, az ottani helyi irodalmi újságban is. De egyáltalán nem volt fontos az, hogy publikáljak. Nem ezt tartottam a fő tevékenységemnek, és főként nem tartottam az életem részének. Most sem ez a fő tevékenységem, most viszont már az életem részének tartom, és ezért publikálok.

SZE: Nem értettem, hogy más huszonéveseknek hogy születnek nem-hogy kötetek, hanem művek. Hogyan készülnek el? Nálam a fiókban csak töredékek voltak.

Kanyarodjunk el a műfaj kérdéséhez. Az előbb elhangzott, a regény valahogy nem akart összeállni, ezért inkább a novellák felé terelődött az irány. A húsevő műfaji megjelölése viszont „rövidregény”, különböző kisebb darabokból áll össze. Hogy kötöttetek ki a rövidebb formánál?

TE: Én érzem benne a nagyobb ívet, tehát mindenféleképpen regénynek gondolom. Egész egyszerűen azért nem kisregény, hanem rövidregény, mert ez a szó jobban tetszett.

SZE: Nem én választottam műfajt, formát meg pláne. De ez tudott megfogalmazódni.

Én azért meglepődve olvastam valahol, hogy a Pertut lehetne akár regényként is olvasni. Erről mi a véleményed?

SZE: Ez elég meglepő lenne. Nem tudom, manapság már mi mindent nem neveznek regénynek, de ha a regény egyhangúságot jelent, egyöntetűséget, akkor nem regény, ha pedig összetettséget, többszólamúságot, akkor sem az...

És hogyan viszonyultok például a vershez vagy a drámához?

TE: Verset nagyon szeretnék írni, egyszer már próbáltam, de az nekem szerintem soha nem fog menni. Van egy drámám, most készül a következő, ez a műfaj nagyon-nagyon érdekel, és színházközelben is élek tizennyolc

és fél éve, mert a férjem színész. Az *Egy perccel tovább* című egyfelvonásos, kétszereplős dráma játékból indult, arra voltam kíváncsi, hogy egy másik műfajban ugyanaz a szöveg hogyan tud működni, ezért a már meglévő novelláimból és *A húsevő*ből is részleteket raktam a női szereplő szájába, aztán elindult ebből egy szerelmi történet. Nem azonos *A húsevő* szereplőjének történetével, sőt a karaktere is egészen más.

SZE: Mindenféleképpen a próza az, amiben jól érzem magam. Ha kérdeznék, mi az, ami ellen nem tiltakoznék, akkor az a regény lenne. De ugyanakkor nem foglalkoztat. Hülyeség: semmi ellen nem tiltakoznék, ha az jön. De egyszerűen nem nézegetek ki az elbeszélésből.

Megpróbálok néhány közös dologra fókuszálni, párhuzamosan olvasni a két könyvet. Kezdjük ott, hogy mindkettőben erős a kötetkompozíció. Eleve ciklusokban képzeltétek el a szövegeket? Vagy inkább a szerkesztő segítségével alakult így?

SZE: Teljesen romlatlanul csak az éppen íródó novella végéig látok mindig. A hármas tagolás valahogy úgy lett, hogy éreztem, több elbeszélői hang van a szövegekben. Szoktam arról képzelődni, ki az a szerző, aki azt írja, amit épp írok, és körülbelül két-három-négy elképzelhető figurám van. Szerintem mostanra csökkent ez a szerzőszám. Egyébként nem is vagyok biztos benne, hogy különböző hangokat különböző ciklusokba kell rendezni, de akkor ez így jónak tűnt.

Ezek konkrét szerzői szerepek?

SZE: Nem, nem. Ezt most már egy kicsit túldramatizáltam, szerepszerűen hangzik, de nem. Van egy hangütés, ami nem én vagyok, hanem az én szerzőm. Akkoriban úgy éreztem, több ilyen szerzőm van, de még egyszer mondom, nem biztos, hogy szét is kell tagolni a kötetet.

A húsevőnek meglehetősen szokatlan az elrendezése. A táplálkozással kapcsolatos gondolat, vagy valamilyen emberi fluidum (pl. vér) tematizálja a szövegeket, továbbá a Kötés–Oldás című részek egyben reflektálnak is erre az anyagszerűsége.

TE: Ez a történet egy hús-vér emberről szól. Azt gondolom az életről, erről, amit most élünk itt a Földön, hogy a táplálkozás, az evés, az oldás, a kötés, az előre és hátra mozgatja. És itt visszakanyarodnék arra, amit Edina mondott. Nálam is egyszerre csak az egy novella van előtérben, nem egy kötetet kezdtem el írni, hanem egy történetet, és akkor egyszer csak meglett *A táplálék*. Az első rész. Ami elbeszélésnek hosszú volt, regénynek rövid, és érződött rajta, legalábbis én éreztem, hogy ebből egy nagyobb történet alakulhat ki. Innentől kezdve a másik két egység már teljesen tu-

datos volt. Ezen belül a fejezetcímek is tudatosan alakultak, tehát annak van jelentősége, hogy melyik tartozik az *Oldáshoz*, és melyik a *Kötéshez*.

Ha már szóba került a táplálék, a test, a test érzéki tapasztalatai mind a két kötetben nagyon fontosak. Zsigeri vonzódás ez az érzékiség felé?

SZE: Igen, olyan is lehet az élet, hogy szagok határozzák meg, zsigeri dolgok, nekem legalábbis ez áll a kezemre. Szerintem lehetséges, hogy az ilyen típusú tapasztalatok eluralják az életet.

TE: Nálam igen, zsigeri ez az érzéki hozzáállás. Nemcsak a munkáimban, hanem az életben is. A problémáimat is ezen keresztül tudom megoldani, megélni, a boldogságaimat is, tehát szerintem ez így van. Megtapasztalni valamit nem lehet csak „belülről”, meg is kell fognom, meg is kell szagolnom. Amikor például a gyerekem hiányzik, akkor a szaga is hiányzik, a húsa, a hangja, mindene. Az is persze, hogy milyen aranyos és jó, de leginkább megfogni akarom, „letapogatni” azt, ami érdekel. Nem is szeretném elveszíteni az ilyen fajta viszonyomat a világhoz.

A családi rendszerek, illetve a különböző szűkebb társadalmi közegek mind a két kötetben meghatározó kontextust alkotnak. A húsevőben például nagyon fontos szerepet kapnak a női családtagok: nagymama, anya, lány, és ehhez képest járulékos elemek csak a férfiak.

TE: Ez így van, jól látod, továbbra is így lesz, abban a periódusomban vagyok, hogy ez érdekel. Amin most dolgozom például, ezek a novellák, amikből hoztam ide is egyet, ezek is nőkről szólnak, fiatalról, öregről, ilyenről-olyanról. De ez még mindig nem azért van, mert csak a nők érdekelnek, vagy mert úgy érzem, el vagyunk nyomva, és akkor most többet kell a nőkről írnom, hanem azért, mert most épp ez érdekel.

A Pertu novelláiban viszont igen gyakran vagy egy család, vagy egy falusi közeg szerepel, ám mintha ezen belül valami ürességre, vagy hiányra találnának a szövegek. Ennyire lekötnek a mikroközösségek?

SZE: Hát, rövidlátó vagyok, idáig látok valószínűleg, tehát a nagyobb csoportokhoz való tartozáshoz a civil életben sem igen jutok el. Nem nagyon gondolkodom máson.

Különböző mitológiák, legendák, mesék mindkét kötetben felbukkannak. A Pertuban a Virágvasárnap című szöveg már-már mágikus színezetet kap. A húsevőben meg szinte tobzódnak az antik mitológiai szövegek. Miért foglalkoztatnak benneteket ennyire a mitológiai témák?

SZE: A huszonévesen írott töredékeim között rengeteg álmitológia van, ezek izgattak akkoriban, és úgy tűnik, ez fölbukkant később is. Ezek a mitologikus dolgok nagyon alkalmasak lehetnek arra, hogy áltartalmat adjanak egy üres írás fölé vagy elé.

TE: Majdnem ugyanez a véleményem. Technikailag ez nálam úgy is működött – ez persze közhely –, hogy a görög mitológia tele van nagy történetekkel, azt is szokták mondani, hogy minden meg van írva, ami fontos. Amikor elkezdtem írni *A húsevőt*, voltak olyan részek, amelyekről pont eszembe jutott valaki, egy mitologikus vagy drámai hős. Valakinek a története, mondjuk egy drámai szereplőnek. Nemcsak mitologikus szereplők vannak a regényben, hanem utalok görög drámahősökre is. Aztán egy ideje meg azzal játszadózom, hogy írok egy novellát, amiben a csaj például majd szülni fog, és akkor itt rákeresek a szülés istennőjére, elolvasom a történetét, ha tetszik belőle valami, akkor beépítem. Ám *A húsevő*ben ezeket a részeket tartom a legkevésbé sikerült részeknek, pedig akkor nagyon el voltam ájulva magamtól. A mostani dolgaimban már sokkal félénkebben kezelem, vagy óvatosabban ezt a magoldást.

Miért érzed kevésbé sikerültnek?

TE: Mert úgy érzem, sokkal több hangsúlyt fektettem arra, hogy ezeket beépítsem a történetembe, ahelyett, hogy ezek segítségével jobban felépíttem volna a saját mitológiámat. De közben meg jó is ez a „hiba”, mert azt hiszem, a következőkben majd pont ennek kiküszöbölése fog segíteni.

A Pertuban három novellában is szerepel Ió, a folyamistennő. Ió miként lépett be az életedbe?

SZE: Még a hosszú terméketlenség legvégén volt, hogy ez a név egyszer csak magával ragadott, a mitologizálásra való lehetőséggel. Éppen ez a név segített. Ebben a kötetben benne van életem első, ennek köszönhetően befejezett írása is. Egyébként most már háborúsabb viszonyban vagyok az ilyesmivel, és pont ezeket az írásokat nem annyira szeretem. Valami nem stimmel velük. Üresnek érzem őket, de az mindenféleképp igaz, hogy a mitologizálás segített a megformálásban. Volt a névnek egy lehetséges hátországa, amit aztán nem használtam fel, csak egy picit utalgattam rá.

Lezárásképpen, mindketten említettétek, hogy javában készülnek az újabb írások. Milyen irányok rajzolódnak ki? Van valami terv, hogy mikorra készüljenek el?

SZE: Nem, nem. Mint mondtam, épp csak a megírandó szöveg végéig... se látok el, de semmi egyéb gondolatom nincs az írásaimról. Egyszer csak valószínűleg kötetbe kell rakni őket.

TE: Bennem vannak titkos határidők, amiket aztán mindig tologatok tovább, de én is dolgozom, ahogy éppen adja a sorsom. Párhuzamosan több dolgot csinállok, rövid novellákat, dolgozom egy regényen is, az még odébb lesz, biztos nem mostanában, meg amint már említettem, a drá-

maírás is érdekel, mint játék. Komolyra fordult játék. Néhányan egymásra találtunk, táncosok, színészek és rendezők, alapítottunk egy kis társulatot, főként kortárs szerzők darabjait játsszuk majd. Most ősszel például szeretnénk bemutatni Sopotnik Zoltán *Saját perzsa* című darabját, amire azért is vagyok nagyon büszke, mert mi kértük föl, hogy írja meg.

Köszönöm szépen, és további sikereket kívánok nektek!

Kis Endre alkotása